JEDNOTNÉ RUSKO

ŠTEFÁNIA STEDINOVÁ

Stupeň, forma, ročník štúdia: Mgr., denná, 1.
Študijný program: politológia
Konzultant: Doc. PhDr. Alexander Duleba, CSc.

Kľúčové slová: politická strana, prezident, predseda strany, Ruská federácia, parlamentné voľby, prezidentské voľby

Úvod

Ruský politický systém je konštituovaný prevahou exekutívy nad legislatívou, označovaný ako prezidentský systém. Silné postavenie prezidenta je dané Ústavou Ruskej federácie, ktorá prideľuje hlave štátu rozsiahle právomoci voči ostatným zložkám štátnej moci. Prezident je hlavou štátu, reprezentuje federáciu navonok, ale aj vo vnútri krajiny. Je garantom ľudských a občianskych práv. Určuje hlavné smery vnútornej a medzinárodnej politiky. Disponuje rozsiahlymi právomocami voči parlamentu aj súdnej moci. Ruský prezident nezodpovedá za výkon svojej funkcie žiadnemu orgánu. Práve táto skutočnosť dáva priestor pre vznik prezidentských politických strán. Tieto strany sú zakladané osobami okolo funkcie hlavy štátu, s cieľom zúčastnenia a presadenia v parlamente za účelom presadzovania prezidentovej politiky.

Politická strana Jednotné Rusko je definovaná ako prezidentská strana. Vo svojej práci sa pokúsime priblížiť štruktúru strany, program strany a výsledky parlamentných a prezidentských volieb prostredníctvom ktorých sa pokúsime poukázať nato, či táto strana spĺňa kritéria typické pre politické strany označované ako prezidentské.

Založenie strany sa datuje od 24. septembra 1999. Premena na politickú stranu proklamovaná na zjazde strany uskutočneného 27. – 28. mája 2000. Pôvodne to bol blok regionálnych vládcov, ku ktorým sa pridalo Ruske zjednotenie voličov a následne ďalších sedem straníckych zoskupení (Hnutie na podporu nezávislých poslancov, Všerusky zväz na pomoc a podporu drobného podnikania, Hnutie prosperity, Moja rodina, Generácia slobody, Ruska kresťansko- demokratická strana a Národné vlastenectvo). Na jar 2001 boli zahájené jednania o spojení s OVR (Spoločensko- politický blok hnutí Vlasť- Celé Rusko). Tie viedli k vzniku Celoruskej strany Jednota a Vlasť (Jedinstvo a Otečestvo, skrátené Jediné Rusko) (Holzer –Šmid, 2002, s.340).

Predsedom strany sa stal J. Lužkov, moskovský primátor. Ďalšími predstaviteľmi boli J. Primakov, expremiér, V. Jakovlev, gubernátor Sankt- Peterburgskej oblasti, G. Boos, miestopredseda Štátnej dumy. Vznik strany je označovaný ako regionálne zoskupenie, protiváha centrálnej moci. Následne však nastal posun smerom k prezidentskej pozícii vzhľadom k prezidentským ambíciám J. Lužkova (Holzer – Šmid, 2002, s. 340).

Je to predovšetkým strana moci, „prezidentská“strana, ktorá má v ruskom parlamente väčšinu a túto väčšinu si dokáže presadiť v celej štruktúre štátnej moci. Základným cieľom strany bolo zjednotiť väčšinu ruského národa a obyvateľstva Ruskej federácie okolo hlavy prezidenta ako hlavného garanta riešenia krízovej situácie v Rusku a budovania modernej, sociálne stabilnej a zo všetkých stránok silnej krajiny. Prezidentskú stranu môžeme charakterizovať podľa Příhodu troma rysmi. Za prvé sú zakladané exekutívou, aby sa zúčastňovali volieb s cieľom získať väčšinu mandátov v parlamente. Ide teda o strany zakladané zhora, mocenskou elitou. Prezidentské voľby sú nepochybne tie najdôležitej-

šie, ale ani parlamentné voľby nie sú bezvýznamné. Ich výsledok je smerodajný pre prezidenta pri určovaní stratégie politiky a vzťahov k ostatným inštitúciám. Druhým rysom takejto strany je absencia presne vymedzenej ideológie. Snaží sa skôr o syntézu rôznych prúdov. Ďalším znakom prezidentskej strany je využívanie zdrojov zo štátneho rozpočtu pri financovaní predvolebnej kampane. Ide o stranu tvorenú zhora, čomu zodpovedá taktiež jej organizačná štruktúra (Příhoda, 2010, s. 167 – 168).

1 Členská základňa a stranícke orgány

I keď je strana budovaná zhora za pomoci štátnej administratívy, súčasne kladie dôraz na početnú členskú základňu. Počet členov strany vzrástol z 851 321 (2004) na takmer 2 milióny v 2008 roku. Strana je tvorená 69 384 základnými, 2 598 miestnymi a 83 regionálnymi organizáciami (Barát, 2010, s. 170).Čo sa pohlavia týka, dominujú ženy, tie tvoria 60 % členskej základne. Najpočetnejšiu časť základne tvoria občania s vysokoškolským vzdelaním (39 %), po nich ľudia so špecializovaným stredným vzdelaním (32,8 %). 59 % členov sú štátni úradníci, čo poukazuje na byrokratický charakter strany, ktorý je pre takýto druh strany typický (Příhoda, 2010, s. 172).

Najvyšším orgánom strany je zjazd. Ten volí predsedu (na štyri roky, verejnou voľbou), predsedu Najvyššej rady (štyri roky, verejnou voľbou) a jej členov, Generálnu radu a ďalšie orgány. Predseda strany bol zároveň predsedom Najvyššej rady, v roku 2008 ale došlo k oddeleniu týchto pozícií. V súčasnosti je predsedom strany D. Medvedev, predsedom Najvyššej rady G. Vjačeslavovič. Predseda by mal viesť stranu do volieb a reprezentovať ju navonok.

Predseda Najvyššej rady zodpovedá za politické záležitosti a koordinuje činnosť ostatných straníckych orgánov. Najvyššia rada má troch spolupredsedov, ktorí majú rovnaké práva ako predseda. Nie sú volení volebným kolégiom, ale vyberaní predsedom. Najvyššia rada určuje stratégiu rozvoja strany medzi zjazdmi a dohliada na plnenie jej programu. Jej činnosť riadi Byro Najvyššej rady, ktoré má zaistiť rýchlosť a operatívnosť jednania. Členmi Byra sú predseda a miestopredsedovia Najvyššej rady, tajomník Generálnej rady a jeho zástupcovia a predseda Ústredného výkonného výboru. Dôležitou právomocou Byra je navrhovanie kandidátov na významné štátne úrady (prezident, predseda Dumy, kandidátne listiny), ktoré následné schvaľuje prezídium Generálnej rady, ktoré ďalej kandidátov posúva na schválenie na zjazde strany (Příhoda, 2010, s. 173).

Hlavným orgánom strany medzi zjazdmi je Generálna rada, ktorá je volená zjazdom. V súčasnosti ma 169 členov. Je zodpovedná za volebnú kampaň, utvára stanoviská k aktuálnym politickým problémom. Na čele generálnej rady stojí 27 členné prezídiu, ktoré je volené zjazdom na základe návrhu predloženého Byrom Najvyššej rady. Prezídium zo svojho stredu volí tajomníka a jeho zástupcu, kandidátov navrhuje Najvyššia rada. Tajomníkom Generálnej rady je N. Ivanovič, jeho zástupcovia Ž. Vladimirovič a I. Konstantinovič (Generaľnyj sovet partii).

Hlavným exekutívnym orgánom je Ústredný výkonný výbor. Zaisťuje výkon rozhodnutí prijatých Generálnou radou a jej prezídiom, taktiež realizáciu rozhodnutí schválených zjazdom. O jeho štruktúre a zložení rozhoduje prezídium Generálnej rady. Jeho predsedu volí Generálna rada na základe návrhu predsedu Najvyššej rady. Kontrolným orgánom strany je Ústredná kontrolná a revízna komisia na čele ktorej stojí K. Nikolajevná.

Základným orgánom regionálnych pobočiek je konferencia, ktorá volí Regionálnu politickú radu a kontrolnú a revíznu komisiu. Regionálna politická rada zo svojho stredu vyberá tajomníka. Exekutívu zaisťuje Regionálny výkonný výbor, o ktorého zložení rozhoduje Ústredný výkonný výbor strany v spolupráci s prezídiom Generálnej rady a Regionálnou politickou radou. Spory medzi regiónmi má riešiť Medziregionálna koordinačná rada. Okrem tohto má taktiež za úlohu zaisťovať kontakt s orgánmi štátnej správy a miestnej samosprávy. Tieto orgány vytvára Generálna rada. Štruktúra orgánov na nižších úrovniach (miestnej) je totožná (Příhoda, 2010, 173).

2 Program strany

Strana Jednotné Rusko vo svojom programovom vyhlásení zverejnenom na oficiálnej internetovej stránke strany vymedzuje 8 priorít. Na prvé miesto kladie hodnoty ako modernizácia ekonomiky, vzdelávací systém, modernizácia priemyslu, zlepšenie investičného prostredia, bezpečnosť krajiny, zaistenie lepšej životnej úrovne obyvateľstva. Do druhej skupiny strana zaraďuje sociálne priority.

Medzi tieto patria- zvýšenie miezd, dôchodkov, strana sa usiluje o zníženie chudoby v krajine a taktiež o modernizáciu zdravotníctva. Strana presadzuje odstránenie korupcie z verejného sektora, zabezpečenie transparentnosti informácií. V oblasti súdnictva sa strana usiluje o zabezpečenie nezávislosti súdnictva, humanizáciu trestného práva, presadzuje vyššie tresty za zločiny páchané na deťoch a teroristických útokov. Dôraz kladie na boj s nelegálnou migráciou, podpora slobodného rozvoja všetkých kultúr a všetkých náboženstiev. Strana presadzuje zabezpečenie vnútornej a vonkajšej bezpečnosti štátu, prostredníctvom podpory polície, ozbrojených síl, zvýšenie prestíže vojenskej služby.

Vo svojom programe strana zverejňuje nový typ ekonomiky. Nabáda občanov k sile v najbližších piatich rokov pre vstup Ruskej federácie k piatim najsilnejším ekonomikám sveta. Výzva strany pre najbližších 20 rokov je výrazne obnoviť a vytvoriť aspoň 25 miliónov moderných pracovných miest v priemysle a vo verejnom sektore. V oblasti podnikania sa štát musí opierať modernú infraštruktúru, nutnosť zvýšenia tempa výstavby ciest. Strana sa zaväzuje k úplnej nezávislosti krajiny vo všetkých druhoch potravín v priebehu najbližších piatich rokov.

Rusko sociálny štát. Nutnosť vytvorenia masívnej strednej triedy- práve tá stavia budúcnosť krajiny. Každý pracujúci človek by mal dostávať slušnú mzdu. Strana podáva prognózu o zvýšení priemernej mzdy o 1,5 krát do konca roka 2014. Nutnosť zvýšenia miezd v zdravotníctve o 30 %, zaviazanie sa k rovnosti platov učiteľov s priemernými mzdami v ekonomike. Potreba zvýšenia miezd hlavne v sociálnej oblasti.

Spravodlivosť ako najvyššia hodnota. Všetky rozhodnutia strany musia byť v súlade so záujmami väčšiny obyvateľstva, nutnosť spravodlivosti. Daňové zaťaženie pre bohatých musí byť vyššie ako pre stredné triedy, hlavne v oblasti nehnuteľnosti a majetku. Ruský podnik by mal byť spoločensky zodpovedný a aktívne by mal investovať do vzdelávania a odbornej prípravy nových sociálnych projektov.

Strana vidí zabezpečenie kvality života prostredníctvom skvalitnenia školstva, zdravotníctva a zlepšenia úrovne bývania. Investíciami do vzdelávania učiteľov, vytváranie priaznivých podmienok zdravotne postihnutých v školách, týmito opatreniami strana navrhuje skvalitnenie školstva. Podáva záväzok v podobe vytvorenia 1000 nových škôl a taktiež k tomu, že ani jedná škola by nemala ostať v havarijnom stave. Kvalitu zdravotníctva chce strana zabezpečiť modernizáciou zdravotníctva a farmaceutiky. Štát sa musí vymaniť z pod vplyvu nadnárodných kooperácií. Za najdôležitejšie považujú poskytnutie kvalitných liekov občanom Ruskej federácie za prijateľné ceny. V oblasti bývania strana navrhuje do roku 2016 zvýšiť bytovú zástavbu o polovicu. Štát by mal poskytnúť cenovo prístupné bývanie pre každú rodinu.

V oblasti bezpečnosti krajiny sa strana zaväzuje k vytvoreniu efektívnych záruk bezpečnosti občanov Ruskej federácie. V nasledujúcich 5- 10 rokoch musí dôjsť k úplnému prezbrojeniu ruskej armády, námorníctva a k modernizácií vojenského komplexu. Od roku 2013 dôjde k zvýšeniu miezd vojakov a policajtov, súčasne aj k dôchodkom vojenského personálu v priemere až o 1,5krát. Okrem zvýšenia platov sa strana zaväzuje k poskytnutiu trvalého bydliska pre tieto osoby.

K prioritám, ktoré strana vo svojom vyhlásení uvádza, spadá taktiež vývoj miestnej samosprávy a federalizmu. Posilňovanie ruských regiónov a obcí, prostredníctvom vyšších finančných dotácií štátom. Každý občan by mal mať možnosť žiť dôstojne, zabezpečiť priaznivú budúcnosť sebe a svojim deťom, nie len vo veľkých mestách, ale aj vo všetkých mestách a obciach (Programmnoe obraščenie partii, 2011).

V nasledujúcej časti prostredníctvom výsledkov volieb do Štátnej dumy zobrazených v tabuľkách poukážeme na vývoj odovzdaných voličských hlasov strane a následný vývoj mandátov v Štátnej dume, ktoré strane po voľbách prislúchajú.

Tab. č. 1: Voľby do Štátnej dumy 7. decembra 2003

Názov strany	Počet hlasov	Hlasy v %	Počet mandátov (plus mandáty získané väčšinovým spôsobom)
Jednotné Rusko	22 779 279	37,57 %	120 + 103 = 223
KSRF[1]	7 647 820	12,61 %	40 + 12 = 52
LDSR[2]	6 943 885	11,45 %	36 + 0 = 36
Rodina	5 469 556	9,02 %	29 + 8 = 37

Volebná účasť 55,75 % (60 712 299) občanov.
Zdroj:http://gd2003.cikrf.ru/gd2003/WAY/76799135/sx/art/76805049/cp/1/br/76799124

Tab. č. 2: Voľby do Štátnej dumy 2. decembra 2007

Názov strany	Počet hlasov	Hlasy v %	Počet mandátov
Jednotné Rusko	44 714 241	64,3 %	315
KSRF	8 046 886	11,57 %	57
LDSR	5 660 823	8,14 %	40
Spravodlivé Rusko	5 383 639	9,02 %	38

Volebná účasť 60,78 % občanov.
Zdroj: Barát, 2010.

Tab. č. 3: Voľby do Štátnej dumy 4. decembra 2011

Názov strany	Počet hlasov	Hlasy v percentách	Počet mandátov
Jednotné Rusko	32 379 135	49,32 %	238
KSRF	12 599 507	19,19 %	92
LDSR	7 664 570	11,67 %	56
Spravodlivé Rusko	8 695 522	13,24 %	64

Volebná účasť 60,1 % (65 656 526) občanov.
Zdroj: http://www.russiavotes.org/duma/duma_today.php

V zhode s vyššie uvedenými tabuľkami voličských preferencií, môžeme konštatovať, že v prípade politickej strany Jednotné Rusko ide o najsilnejšiu stranu v Rusku. Táto strana vo všetkých parlamentných voľbách od jej vzniku dosiahla najvyšší počet hlasov, ktorý jej následne zaručil väčšinu v Štátnej dume. Strana dosiahla historicky najvyšší počet hlasov vo voľbách 2007 roku. V nasledujúcich, zatiaľ posledných voľbách strana značne stratila voličskú podporu až o 15 %.

Medzi hlavné priority politickej strany Jednotné Rusko jednotiť obyvateľov Ruskej federácie okolo hlavy prezidenta. Výber vhodného kandidáta, ktorý by tieto podmienky spĺňal a jeho následný úspech v prezidentských voľbách je primárnym straníckym cieľom. V tabuľke sme zobrazili úspech prezidentských kandidátov navrhovaných politickou stranou.

[1] KSRF – Komunistická strana Ruskej federácie.
[2] LDSR – Liberálno-demokratická strana Ruska.

Tab. č. 4: Prezidentské voľby

Prezidentské voľby	Kandidáti	Hlasy v percentách
14. marca 2004	V. Putin (nestraník)[3]	71,31 %
	N. Charitonov (KSRF)	13,69 %
2. mája 2008	D. Medvedev (Jednotné Rusko)	70,28 %
	G. Zjuganov (KSRF)	17,72 %
4. marca 2012	V. Putin (Jednotné Rusko)	63,82 %
	G. Zjuganov (KSRF)	17,18 %

Zdroj: Spracované autorom prostredníctvom zdrojov: http://slovak.ruvr.ru/2012/01/13/63802976/, http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/putin-slzel-i-vitezil-velka-mesta-vsak-nepresvedcil/r~i:article:735756/

Kandidát politickej strany Jednotné Rusko na funkciu prezidenta dosiahne najvyšší počet hlasov a tým pádom obsadí tento post. I keď V. Putin získal v posledných voľbách 2012 doposiaľ najnižší počet hlasov, nie je možné odoprieť kandidátom navrhovaných prezidentskou politickou stranou výrazný predstih pred kandidátmi, ktorí sú druhými v poradí.

Záver

Politická strana Jednotné Rusko spĺňa kritéria typické pre prezidentské politické strany. Je najväčšou politickou stranou v Rusku s najväčšou členskou základňou, ktorá má najsilnejšiu voličskú podporu. Táto strana je najsilnejšou ruskou politickou stranou. V práci sme poukázali na výsledky nie len prezidentských volieb, v ktorých majú výraznú prevahu kandidáti navrhovaní politickou stranou, ale poukázali sme aj na parlamentné voľby. Strana je od jej vzniku po súčasnosť nepretržite najsilnejšou parlamentnou stranou. Tým je zabezpečené presadzovanie prezidentskej politiky v parlamente.

I keď je strana špecifikovaná ako stredopravicová, vo svojom programe nenesie len pravicové prvky, ale aj množstvo ľavicových, sociálnych elementov. Pre prezidentské strany je typické, nepresné vymedzenie ideológie, z dôvodu podchytenia čo najširšieho počtu voličov. Aj to je špecifické pre politickú stranu Jednotné Rusko.

Literatúra:

BARÁT, P.: Ruská federácia – Rusko. In: Politické systémy (vývoj – stav – kontexty). Ed. J. Liďak. Bratislava: EKONÓM 2010, s. 145 – 183.

HOLZER, J. – ŠMID, T.: Ruská federace. In: Politické strany ve střední a východní Evropě. Ed. P. Fiala. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2002, s. 333 – 351.

PŘÍHODA, D.: Jednotné Rusko: Případ úspěšné proprezidentské strany? In: Acta Politologica, 2010 vol. 2, s. 161 – 185.

Jednotné Rusko- oficiálna stránka strany. [Cit. 2015 – 04 – 01.] Dostupné na internete: <http://er.ru/>

Prezidentské voľby v Rusku. [Cit. 2015 – 04 – 01.] Dostupné na internete: <http://slovak.ruvr.ru/2012/01/13/63802976/>

Programové vyhlásenie strany, 24. 9. 2011. [Cit. 2015 – 04 – 01.] Dostupné na internete: <http://er.ru/party/program/>

Protokol výsledkov volieb do Štátnej dumy, 7. 12. 2003. [Cit. 2015 – 04 – 01.] Dostupné na internete: <http://gd2003.cikrf.ru/gd2003/WAY/76799135/sx/art/76805049/cp/1/br/76799124>

Putin slzel i vítězil, velká města však nepřesvědčil. [Cit. 2015 – 04 – 01.] Dostupné na internete:<http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/putin-slzel-i-vitezil-velka-mesta-vsak-nepresvedcil/r~i:article:735756/>

Výsledky volieb do Štátnej dumy, 4. 12. 2011 2003. [Cit. 2015 – 04 – 01.] Dostupné na internete: <http://www.russiavotes.org/duma/duma_today.php>

[3] V. Putin v prezidentských voľbách 2004 nebol členom strany, ale bol navrhnutý Jednotným Ruskom.